

Kompetencje trenerskie w pracy nauczyciela

Jak zmotywować
ucznia do nauki

Lilianna Kupaj
Wiesława Krysa

ABC

a Wolters Kluwer business

Kompetencje trenerskie w pracy nauczyciela

Jak zmotywować
ucznia do nauki

Lilianna Kupaj
Wiesława Krysa

Zamów książkę w księgarni internetowej

proinfo.pl
księgarnia internetowa

a Wolters Kluwer business

Warszawa 2015

Wydawca serii
Elżbieta Piotrowska-Albin

Wydawca
Izabella Matecka

Redaktor prowadzący
Ewa Wysocka

Opracowanie redakcyjne
Agata Czuj

Łamanie
Andrzej Gudowski

Ta książka jest wspólnym dziełem twórcy i wydawcy. Prosimy, byś przestrzegał przysługujących im praw. Książkę możesz udostępnić osobom bliskim lub osobiście znanym, ale nie publikuj jej w internecie. Jeśli cytujesz fragmenty, nie zmieniaj ich treści i koniecznie zaznacz, czyje to dzieło. A jeśli musisz skopiować część, rób to jedynie na użytek osobisty.

prawolubni

SZANUJMY PRAWO I WŁASNOŚĆ
Więcej na www.legalnakultura.pl
POLSKA IZBA KSIĄŻKI

© Copyright by
Wolters Kluwer SA, 2015

ISBN 978-83-264-8185-7

Wydane przez:
Wolters Kluwer SA

Dział Praw Autorskich
01-208 Warszawa, ul. Przyokopowa 33
tel. 22 535 82 00, fax 22 535 81 35
e-mail: ksiazki@wolterskluwer.pl
www.wolterskluwer.pl
księgarnia internetowa www.profinfo.pl

*Maćkowi i Justysi, moim ukochanym dzieciom
– najlepszym nauczycielom komunikacji i miłości*

Lilianna

*Pawłowi i Paulince
– moim bezgranicznym, życiowym Motywatorom*

Wiesia

SPIS TREŚCI

Podziękowania.....	9
Wstęp	11
1. MOTYWACJA JAKO PROCES.....	13
1.1. Motywacja jako proces wewnętrzny i zewnętrzny	14
1.2. Motywacja jako proces myślowy.....	38
1.3. Zjawisko emergencji a motywacja do nauki	43
2. KOMPETENCJE TRENERSKIE NAUCZYCIELA.....	51
2.1. Neuroplastyczność mózgu	52
2.2. Podział kompetencji.....	55
3. KOMPETENCJA PIERWSZA: UMIEJĘTNOŚĆ AUTOPREZENTACJI, CZYLI PIERWSZE PIĘĆ MINUT WRAŻENIA, JAKIE WYWIERSZ NA INNYCH.....	59
4. KOMPETENCJA DRUGA: UMIEJĘTNOŚĆ BUDOWANIA RELACJI Z POJEDYNCZYM UCZNIEM I Z CAŁĄ KLASĄ.....	68

5. KOMPETENCJA TRZECIA: UMIEJĘTNOŚCI INTERPERSONALNE – NIEOCENIANIE, ZAANGAŻOWANIE, AKTYWNE SŁUCHANIE I ZADAWANIE PYTAŃ.....	74
6. KOMPETENCJA CZWARTA: UMIEJĘTNOŚĆ ROZPOZNAWANIA „OPROGRAMOWANIA” UMYŚŁU UCZNIĄ.....	84
7. KOMPETENCJA PIĄTA: UMIEJĘTNOŚĆ EFEKTYWNEGO PREZENTOWANIA MATERIAŁU, CZYLI JAK DOBRZE ZAPREZENTOWAĆ TO, CO CHCESZ.....	99
8. KOMPETENCJA SZÓSTA: UMIEJĘTNOŚĆ ZARZĄDZANIA PROCESEM GRUPOWYM.....	105
9. KOMPETENCJA SIÓDMA: UMIEJĘTNOŚĆ ZARZĄDZANIA STRESEM.....	129
10. KOMPETENCJA ÓSMA: UMIEJĘTNOŚĆ WYDOBYWANIA GŁOSU I POSŁUGIWANIA SIĘ NIM.....	139
11. KOMPETENCJA DZIEWIĄTA: UMIEJĘTNOŚĆ WYKORZYSTANIA I WDRAŻANIA NOWYCH TECHNOLOGII PODCZAS LEKCJI.....	145
12. MODEL PROWADZENIA LEKCJI 4MAT WEDŁUG BERNICE MCCARTHY.....	152
13. MOTYWUJĄCY SPOSÓB OCENIANIA.....	167
Zakończenie.....	209
Bibliografia.....	211

Z badań o funkcjonowaniu i uczeniu się mózgu wynika,
że efektywność nauczania zależy głównie od trzech czynników:
motywacji, czasu poświęconego danemu zagadnieniu
oraz głębokości przetwarzania informacji.

Marzena Żylińska, *Neurodydaktyka*, Toruń 2013

PODZIĘKOWANIA

Dziękujemy następującym osobom za pomoc w przeprowadzeniu badań nad motywacją ucznia:

Pani Marlenie Duliban, wicedyrektorce Zespołu Szkół nr 6 w Rzeszowie, Pani pedagog Elżbiecie Kaplicie z Zespołu Szkół nr 1 w Rzeszowie, Pani Magdalenie Rewers, nauczycielce Gimnazjum nr 9 w Rzeszowie, Pani pedagog Barbarze Król z Gimnazjum nr 9 w Rzeszowie, Pani pedagog Ewie Śniegowskiej z Gimnazjum nr 10 w Rzeszowie, Pani Marcie Bąk, nauczycielce Zespołu Szkół Usługowo-Hotelarskich i Gastronomicznych w Przemyślu, Pani Anettcie Święch, wicedyrektorce z Zespołu Szkół Ogólnokształcących nr 1 w Tarnowie, Pani Alicji Kapci, dyrektorce Zespołu Szkół Ogólnokształcących nr 17 w Krakowie, oraz Panu Krystianowi Sroce, dyrektorowi Szkolnego Schroniska Młodzieżowego w Brzesku.

Dziękujemy również Pani Ewie Obrzut za przeczytanie naszej książki i spojrzenie na nią okiem polonisty.

Ogromne podziękowania należą się Pani Joannie Nowickiej, która przez wiele dni analizowała ponad 2400 ankiet dotyczących motywacji.

Pani Agacie Czuj z wydawnictwa Wolters Kluwer za wspólną współpracę.

Tobie, Wiesiu, dziękuję za niezwykłą współpracę przy tej książce, za wszystkie rozmowy, które odbyły się przy tej okazji☺. Za bezwarunkowe zrozumienie i porozumienie.

Lilu, dziękuję Ci za wizjonerstwo, w którym po raz kolejny mogłam uczestniczyć w czasie pisania tej książki.

Czy jako dorośli ludzie jesteśmy zdolni do dania sobie takiej
wolności, aby dać ją ... naszym dzieciom?

Autorki

WSTĘP

Dzisiejszy świat nie potrzebuje ludzi przepelnionych wiedzą, lecz kreatywnych umysłów, aby mogły tworzyć nowe idee, koncepcje i pomysły. Dlatego czytelnik nie znajdzie w tej książce treści poszerzających dany warsztat dydaktyczny. Ta pozycja ma pomóc nauczycielom ułatwić im dotarcie do każdego ucznia, do jego serca i umysłu, aby dzięki temu zwiększyć jego i swoją elastyczność i kreatywność.

Kontekst tej publikacji jest oparty na tym, jak motywować ucznia. Uważamy, że każdego człowieka, bez względu na jego wiek, można zmotywować. Jeśli nauczyciel ma niezmotywowanych uczniów, oznacza to, że jeszcze nie znalazł sposobu, aby do nich dotrzeć. W dzisiejszych czasach uczenie wymaga zmiany myślenia i postawy nauczyciela.

Sugata Mitra, hinduski metodyk, zrealizował w Indiach eksperyment edukacyjny pod nazwą „Dziura w ścianie”. Wszystko zaczęło się w slumsach Delhi, gdzie w 1999 roku Mitra umożliwił dzieciom dostęp do Internetu na komputerze umieszczonym dosłownie w dziurze ściany swojego biura. Następnie stał się świadkiem tego, jak maluchy, które nigdy nie chodziły do szkoły i nie znały języka angielskiego, nauczyły się podstaw

guglowania zaledwie w osiem godzin. Sugata, będąc pod wrażeniem ogromnego głodu wiedzy i potrzeb edukacyjnych swoich małych sąsiadów, poprowadził eksperyment dalej i stworzył „grannycloud” („chmurę babć”) składającą się z dorosłych ochotników, których zadaniem było wyłącznie zachęcanie dzieci do poszerzania swoich zainteresowań. Ponadto odpowiadali oni na ich pytania i służyli jako wirtualni mentorzy.

Eksperymenty Sugaty Mitry dowiodły, że jeśli dzieci są zmotywowane ciekawością i zainteresowaniem, wówczas mogą uczyć siebie i innych nawet wtedy, gdy nie mają żadnego nadzoru ani nie są objęte nauczaniem formalnym. Naszym zdaniem jest to przyszłość dla dzisiejszej edukacji.

Mamy też nadzieję, że o dużej wartości tej książki świadczy badanie, zainspirowane pracami nad niniejszą publikacją. Zapytałyśmy ponad 2400 uczniów od IV klasy szkoły podstawowej do klasy maturalnej, co ich motywuje do nauki oraz jaki wpływ na ich motywację mają nauczyciele i rodzice. Wyniki zaskoczyły autorki tej książki. Wierzymy, że zaskoczą również czytelników, którzy wykorzystają je w swojej pracy.

Lilianna Kupaj i Wiesława Krysa

1 kwietnia 2015 roku

Motywacja jest pochodną ciekawości i zainteresowań uczniów.
Nauczyciele powinni pamiętać, że nie uwzględniając ich,
niejako automatycznie niszczą motywację.

Marzena Żylińska, *Neurodydaktyka*, Toruń 2013

1

MOTYWACJA JAKO PROCES

Przypomnij sobie swój czas w szkole.

- Przypomnij sobie, jaka była Twoja szkoła? Jak wyglądała? Jakie były w niej klasy?
- Przypomnij sobie swojego ważnego nauczyciela. Jak wyglądał? Jak brzmiał jego głos? Jaki miał wyraz twarzy, gdy z Tobą rozmawiał?
- Jakie miał umiejętności? Jakie relacje budował z Tobą? Jak się komunikował? W jaki sposób uczył?
- Co było dla niego ważne? Jakie miał wartości i przekonania?
- Jak myślisz, za kogo się uważał?
- Jaki był jego najważniejszy cel związany z uczeniem?

To jest właśnie nauczyciel, o którym piszemy tę książkę. To właśnie o Tobie piszemy.

1.1. MOTYWACJA JAKO PROCES WEWNĘTRZNY I ZEWNĘTRZNY

Od kilku lat szkolimy nauczycieli biorących udział w przedsięwzięciach o różnorodnej tematyce. Wiele szkół zdefiniowało nawet własne potrzeby w tym zakresie. Najczęstszymi tematami obecnie są te, które dotyczą motywacji uczniów. Nauczyciele coraz głośniejszym głosem mówią o tym, że dzieci i młodzież nie chcą się uczyć. Z kolei sami uczniowie często zadają im pytanie: A co z tego będziemy mieć? Po co nam to?

ĆWICZENIE:

Z czym kojarzy Ci się motywacja?

Napisz kilka skojarzeń. Zrób to w sposób spontaniczny, na zasadzie pierwszej myśli, która przychodzi Ci do głowy:

.....

Przeczytaj to, co napisałaś/napisałeś. Co dla Ciebie jako nauczyciela oznaczają te skojarzenia?

MOTYWOWANIE UCZNIÓW DO PRACY

Termin „motywacja” pochodzi od łacińskiego słowa *move-re* i oznacza „poruszanie się, ruch”. Już z etymologii tego słowa można wywnioskować, że motywacja jest powiązana ze swego rodzaju **energiją, aktywnością, pobudzeniem do działania**. I tak jak trener sportowy pobudza swoich zawodników do aktywności fizycznej w celu uzyskania sukcesu w postaci satysfakcji z wygranego meczu, tak trener nauczyciel pobudza inicjatywę swoich uczniów, aktywizuje ich zachowanie i organizuje ich aktywność w celu wzbudzenia motywacji do nauki.

Zatem **motywacja** jest procesem głęboko wewnętrznym. Proces ten sprawia, że przez dłuższy czas uczeń pragnie samodzielnie zaspokajać swoje potrzeby i rozwijać wartości, które są determinantami jego dążeń i dają mu poczucie sensu tego, czym codziennie zajmuje się w szkole.

Sama struktura tego procesu składa się z zespołu pojedynczych motywów. Na terenie szkoły **motywem** można nazwać takie przeżycie, które pobudza ucznia do działania lub powstrzymuje go albo wręcz przeszkadza w jego wykonaniu.

Motywację mogą bowiem wyzwać różne czynniki. Zależnie więc od tego, z jakiego źródła ona pochodzi, wyróżniamy dwa rodzaje motywacji: zewnętrzną i wewnętrzną.

- **Motywacja zewnętrzna** to „tendencja do podejmowania i kontynuowania działań ze względu na pewne konsekwencje, do których one prowadzą (uzyskanie nagrody lub innej uchwytnej korzyści), związana z poczuciem, że przyczyna i kontrola działania ma charakter zewnętrzny i nie jest zależna od jednostki”¹.

Do motywacji zewnętrznej możemy zaliczyć następujące czynniki: uczenie się dla rodziców, dla pochwały ze strony nauczyciela, dla oceny, dla korzyści finansowych lub materialnych, pod presją grupy, ze strachu przed karą lub krytyką.

- **Motywacja wewnętrzna** to tendencje do podejmowania i kontynuowania działania ze względu na jego treść, czyli osobistą satysfakcję lub przyjemność. Cechą tej motywacji jest ciekawość, związana z potrzebą samodeterminacji i skuteczności działania. Uogólniając, motywacja wewnętrzna zachodzi wówczas, gdy uczeń dąży do zaspokojenia wyłącznie swoich potrzeb.

¹ W. Szewczuk (red.), *Słownik psychologiczny*, Warszawa 1985, s. 212.

Kompetencje trenerskie w pracy nauczyciela. Jak zmotywować ucznia do nauki

W książce omówiono zagadnienie kompetencji trenerskich, dając nauczycielowi narzędzie do efektywnej pracy nad motywowaniem uczniów do przyjmowania i przetwarzania informacji.

Autorki dokładnie wskazują, jak stopniowo nabywać i doskonalić kompetencje trenerskie. Przedstawione innowacyjne rozwiązania są przygotowane do bezpośredniego wykorzystania w pracy z uczniami na różnych szczeblach edukacji.

W opracowaniu zawarto m.in.:

- ćwiczenia interaktywne do wykorzystania przez nauczyciela i przez uczniów,
- materiały empiryczne z badań autorskich dotyczące omawianej problematyki oraz odniesienia, jak je wykorzystać w praktyce,
- literaturę dla zainteresowanych pogłębieniem tematu, odesłania do różnych typów szkół,
- modele graficzne,
- testy kontrolne.

Książka przeznaczona jest dla nauczycieli, pedagogów, psychologów, coachów, trenerów, a także rodziców i uczniów, studentów kierunków pedagogicznych, psychologii oraz studiów podyplomowych na kierunku coaching.

Lilianna Kupaj – coach, trener i wykładowca akademicki; specjalizuje się w coachingu edukacyjnym; autorka i współautorka książek o tematyce coachingowej, w tym m.in. publikacji *Kompetencje coachingowe nauczycieli. Jak rozwijać potencjał ucznia w szkole* (Warszawa 2014).

Wiesława Krysa – nauczyciel dyplomowany, coach i trener; wielokrotnie wyróżniana w konkursach ogólnopolskich dla nauczycieli; autorka licznych artykułów w ogólnopolskiej prasie pedagogicznej, artykułów o tematyce coachingowej oraz współautorka książki *Kompetencje coachingowe nauczycieli. Jak rozwijać potencjał ucznia w szkole* (Warszawa 2014).

Cena 39 zł
(w tym 5% VAT)

Poleca

www.DyrektorSzkoły.pl

www.DyrektorSzkoły.pl/przedszkola

Zamówienia:

infolinia 801 04 45 45, fax 22 535 80 01
zamowienia.ksiązki@wolterskluger.pl
www.wolterskluger.pl
księgarnia internetowa www.profinfo.pl

